

י

פעם אחת עבר רב גדול אחד דרך ישיבת קמניץ ונכנס לשמוע את שיעורו של הגרב"ב זצ"ל, רב"ב בשיעורו האריך לבאר את דברי רשב"א החמורים בסוגיא אחת, וכל השיעור סבב על דברי הרשב"א אלו. לאחר גמר השיעור ניגש הרב להגרב"ב זצ"ל ואמר לו: איפה היה כאן שיעור?, הלא רק פירשתם את הפשט ברשב"א!...

- לשמע זאת ענה לו הגרב"ב זצ"ל: "ברוך השם, ברוך השם, וואס ווילען מיר, מיר ווילען דאך נאר א ביסעלע פשט, איי ברוך השם" [מה אנחנו רוצים? אנחנו רוצים רק קצת פשט]. [מפי תלמידו הגרא"י יעקבזאהן זצ"ל תלמיד הגרב"ב].

יא

מי שרוצה לירד לעמקן של דברי ה"ברכת שמואל" לא יעיין בו עד שיגמור עיונו בראשונים בסוגיא, ואז ימצא שדברי הברכת שמואל מחוורים מאד וכל דבריו מכוונים בשיטות הראשונים לפרטיהם, אבל לא יספיק לזה לימוד הגפ"ת אלא צריך עיון בראשונים [מהגאון המסדר של הברכ"ש הרב חיים שלום לייבאוויץ זצ"ל].

יב

מרן הגר"ח זצ"ל דיבר פעם אחת עם גאון אדיר אחד בלימוד והקשה לו קושיא חמורה, והגדול הזה תירץ לו תירוץ מאד חריף ומפולפל.

אמר לו הגר"ח שהתירוץ הוא נפלא אבל היות שלמחר הוא לומד את הסוגיא הזו עם בניו הצעירים - אולי תוכל לתת לי תירוץ אחר בשביל ילדי. [שמעתי מר' לייזר בבית התלמוד].

יג

בחורים ממתיבתא דר' חיים ברלין נכנסו לחזו"א זצ"ל לשוחח עימו בלימוד, ואחד מהם שאל קושיא חמורה על רש"י ריש מס' סוטה, והשני (ר' ה. ל. שליט"א) הציע תירוץ עם רש"י ממסכתא אחרת.

- אמר החזו"א זצ"ל כשמגיעים לרש"י קשה שכזה: "דארף מען בעסער בלייבען שווער" [עדיף להשאר בקושיא]. [מפי הרה"ג ר' יששכר הירש שליט"א מברוקלין].

יד

שמעתי מהגר"ש חרקווער זצ"ל שבכדי להצליח בסדר קדשים, א"א ללמוד באותו זמן גם נשים נזיקין, אלא למסור את כל כולו ועיונו רק

לקדשים בלבד [אולי כוונתו למי שלומד בפעם הראשונה קדשים דרך היה המעשה].

ומחמי זצ"ל שחיבר ספר על סדר

קדשים בהסכמת הגר"מ זעמבא זצ"ל והגר"ז זצ"ל כתב על חידושו "והוטב בעיני", שמעתי: שכדי לדעת סדר קדשים צריך ללמודו חמש שנים יומם ולילה.

חנוך לנער ע"פ דרכו

א

בצעירותי כשלמדתי אצל מגיד שיעור אחד, ראיתי לאחד מחברי בן גדולים שנמנע מלהכנס להשיעור, וכששאלתי אותו למה אינך בא לשיעור, ענה לי בלשון ביטול על השיעור "וכי זה שיעור יקרא", ושאלתי ולא הרפיתי מנא לך הא אולי זהו השיעור ולא אחר, אמר לי שאביו [שהיה ת"ח גדול] אמר לו דברי ביטול על הרבי מגיד השיעור.

לא נחה דעתי וכשבאתי הביתה שאלתי את אבי זצ"ל מה לדעתו מדרגתו של הרבי שלי בתורה? וענה לי אבי זצ"ל מיד: "ער האט מיר שוין לאנג איבערגעשטיגען" [הוא כבר הרבה זמן גדול ממני בתורה], וחזרתי לשיעור בהתפעלות עצומה בחשק גדול ובדרך ארץ, והיה גם לי וגם לאחי השפעה גדולה לטובה מהרבי הזה.

ב

אביא כאן עוד עובדא מדרכו בחינוך של אבי זצ"ל:

ערב אחד בשובי מהישיבה נגשה אחותי הגדולה לאבי באמרה: "טאטי [אבא] חשקה נפשי לטעום מטעמה הערב של התורה אנא למד עמי דף גמרא".

למשמע דבריה החורו פניו של אבי מיד הוציא מכיסו עשרה דולר -

כסף רב בימים ההם - , ונתנם לאחותי ואמר לה: לך קני לך שמלה ותנוח עליך דעתך, ויצאה אחותי שתחי' בשמחה.

לאחר צאתה שאלתי לאבי וכי מה קרה אדרבה שתטעם טעם של תורה, נסתכל בי אבי ואמר אספר לך סיפור מימות בחורי:

בהיותי בראדן נגזרה עלי גזירת גיוס לצבא הרוסי, וגליתי באותה שנה מעיר לעיר למצוא כסף כדי לשחד את הפקיד הממונה על הצבא לפטור אותי מהגיוס, ויקר מקרה לפני שבאתי לעיר אחת קטנה ורב לה איש גדול בתורה מאד, ונכנסתי כדרכה של תורה לרבה של העיר שהיה זקן מופלג אבל גאון הגאונים ממש, אך בהיותו בעיר קטנה לא שמע אדם על הרב הגדול הזה. ודיברתי אתו בלימוד ותוך כדי המו"מ של הלכה הוציא הרב כתי" של חיבור ענקי על כל המני"ח והראה לי את האמור שם בענין, למראה כתי" זה שאלתי בהכנעה, מספר אבי זצ"ל:

"האם כתי" זה של הרב הוא?"

אמר לי: "לא, כתב ידה של בתי הוא זה". ולנוכח התמהון שאפף את פני הוסיף הרב: כשבאתי לעיר הזאת השוממה מבלי לומדים, לא היה לי עם מי ללמוד תורה, אבל בת

יחידה היתה לי בעלת כשרון גדול והיא היתה לי לעזר, ולמדתי איתה תורה יומם ולילה, וזהו החיבור שלה בד"ת.

עודם מדברים ואבי משתאה לו "נפלא" "נפלא", והנה בתו באה, כשהיא באה בימים שעונה על מקלה, והרב החל בוכה.

ושאלו אבי "למה אתם בוכים".

אמר לו הרב: אבל סוף המעשה הוא, שכשהגיעה הבת לפירקה שלחתי מכתב לכל הישיבות שישלחו את הבחור המצויין שבישיבה בשביל בתי, והבת והשטעלע יהיו מזומנים להבחור החתן. וכך בא המצויין משיבת מ. ונפגשו בהצלחה ומצאו זה חן בעיני של זו, ואז שאלה בתי את הבחור נ... ואיך למדת פשט ברמב"ם בענין טומאת התהום, והבחור כנגדה לא ידע מה זה טומאת התהום כלל ועיקר, ואז הגיבה בתי בזלזול וכי אתה הוא שאומרים עליך שהנך הבחור המצויין של ישיבת מ., ויצא החוצה בבושת פנים, וכך קרה כשהגיע הבחור משיבת ט. שנחלגלו הדברים עד ששאלה אותו בתי דבר אחד בתלמודה איך למדת בענין זה, וכך פרשו ממנה אחד אחד איש לאהלו, ובתי נשארה ספונה בביתי היא עם מקלה והכתי" שלה, כך בכה האב הרב בלב נשבר.

- ומכח כוחו של אותו מעשה זכתה אחותי לשמלה חדשה.

שובב ולרגל שובבותו שיבר כמה דברים, והאב צעק על הבן: "מזיק, תפסיק לשבור".

ג

בהספידו של הגרש"ז אמר אחד מבניו, שמעולם הגרש"ז לא אמר לילדיו "זאלסט אויסוואקסען א גדול" [תגדל להיות גדול] כי זה יוצר לחץ לא בריא על נפשו הרכה של הילד. אלא כך היה אומר תמיד: "אן עם הארץ טארסט נישט זיין" [אסור להיות עם הארץ], והדבר נפלא.

והגר"מ זצ"ל היה אומר "א בטלן טארסט נישט זיין" [בטלן, המבטל זמן הלימוד, אסור להיות].

ד

והיה מורה הגר"מ זצ"ל: שאין להקפיץ ילדים מכיתה נמוכה לכיתה גבוהה אע"פ שהילד הוא בעל כשרון למעלה מבני גילו, ואמר: "וועט ער ווערען דער גדול הדור א יאהר שפעטער" [הוא יהיה גדול הדור שנה מאוחר יותר]... שפתיים ישק.

ה

הגאון ר' שמואל חרקווער זצ"ל התארח פעם בביתו של אחד מתלמידיו, בנו של אותו תלמידי היה

מיד אמר הגרש"ח לאבא - תלמידו: "אל תדבר כך, כי אם אתה אביו קורא לו מזיק - ח"ו סופו שיהיה כך.

שאלו האב: "אם כן מה אומר לו".

ענהו הגרש"ח זצ"ל בחיוך של נחת רוח: תאמר לו: "צדיק'ל תפסיק לשבור". [שמעתי מר' מאיר בירנבוים שליט"א].

ו

פעם אחת התפללתי בשטיבל המפורסם "רעים אהובים" בבראנזויל ונכנס לשם הגאון ר' שמואל חרקווער זצ"ל [שלא גר שם] ולאחר מעריב ראיתי שהוא ניגש לדבר עם האברך הצדיק הרב א. ב., ואני עצמי עליתי למעלה לעזרת נשים ללמוד, ופתאום שמעתי את קולו של ר' שמואל העדין מכל אדם תובע בתקיפות:

"למה אתה שולח את בנך להי-סקול" [תיכון שכל בני ארה"ב נוהגים לשלוח את ילדיהם ללמוד שם].